

S P R A W O Z D A N I E

SESJA NAUKOWA
A.P. CZECHOW: W 150-LECIE URODZIN

W dniu 15 października 2010 r. w Rzeszowie odbyła się sesja naukowa *A.P. Czechow: w 150-lecie urodzin* zorganizowana przez Zakład Historii Literatury Rosyjskiej Katedry Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego wspólnie z Podkarpackim Oddziałem Wojewódzkiego Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód w Krośnie, Stowarzyszeniem Wspólnota Rosyjska w Warszawie oraz Rosyjskim Ośrodkiem Nauki i Kultury w Warszawie.

Obrazy toczyły się w dwóch sekcjach literaturoznawczych. Każdą z nich kończyła dyskusja i wymiana poglądów dotycząca omawianych tematów, związanych z wybranymi aspektami twórczości prozatorskiej i dramatycznej Antona Czechowa.

Podczas konferencji, której towarzyszyła pokaźna wystawa *Rosja Czechowa*, zaprezentowano 12 referatów.

Tematem wystąpienia Andrzeja Ksenicza (Zielona Góra) była próba ustalenia, czy Czechow zasługuje na miano nowatora. Analiza wypowiedzi, listów oraz utworów rosyjskiego klasyka pokazuje, zdaniem badacza, że pisarz zaprezentował się w swej twórczości dramatycznej i prozatorskiej jako nowator, dotrzymując jednocześnie wierności kanonom wypracowanym przez poprzedników. Dla zobrazowania tej tezy badaczowi posłużyła komedia Czechowa *Mewa*.

Barbara Olaszek (Łódź) poddała weryfikacji tezę o bezideowości pisarza, oskarżanego o uchylanie się od określenia swego stanowiska wobec idei, którymi żyło społeczeństwo rosyjskie w latach 1880–1890. W tym celu przeanalizowała artystyczne sposoby adaptacji idei naukowości, idei społecznikowskich, tzw. małych spraw w modelu postaci „fanatyka idei”. Skupienie pisarza na dogmatyzmie i fanatyzmie jako cechach osobowości bohatera stanowi świadectwo faktu, że rosyjskiemu twórcy był bliski człowiek, nie zaś ideolog, co nie jest równoznaczne z bezideowością.

Kazimierz Prus (Rzeszów), stosując metodę intertekstualną, zbadał zbieżności tematyczne, podobieństwa obrazów i postaci w utworach *Sachalin* Czechowa oraz *Katorga* Walentina Pikula. Autor dowodzi, że obu twórcom przyświecają odmiennie cele. Pierwszy, w utworze o charakterze dokumentalnym, realistycznie odtwarza obraz katorgi. Pikul zaś próbuje zadziwić czytelnika za pomocą egzotyki oraz przedstawienia nieprawdopodobnych wydarzeń. Pisarz, tworząc w tej powieści obraz katorgi, oparł się zarówno na materiale faktograficznym, jak i fikcyjnym.

Referat Henryka Grzysia (Rzeszów) został poświęcony krytycznej recepcji prozy Czechowa w epoce Młodej Polski. Autor przedstawił wypowiedzi czołowych polskich publicystów i uczonych, znawców literatury rosyjskiej Zenon Pietkiewicz, Adolf Neuwert-Nowaczyński, Bronisław Dobek, Michał Offmański, Włodzimierz Piński, Jan Obst, Kazimierz Grosman, Ignacy Chranawski, Anna Zahorska-„Savitri”, Antoni Mazanowski, Leo Belmont, Stanisław Brozowski, Aleksander Brückner i in.). Na zainteresowanie twórczością Czechowa wpłynęła nie tylko „współczesność” w stosunku do epoki Młodej Polski, ale i pewne stałe cechy talentu literackiego pisarza, które były bliskie artystycznym gustom wielu polskich krytyków tego okresu.

Zagadnienie humanizmu i życiowej prawdy w opowiadaniach Czechowa o tematyce dziecięcej zostało przedstawione przez Annę Toczyńską (Rzeszów). W artykule rozpatrzono kilka najbardziej reprezentatywnych opowiadań Czechowa związanych z tą tematyką. Pisarz dążył do pokazania czytelnikom okrutnej i niesprawiedliwej rzeczywistości — zwłaszcza dla najmłodszych członków społeczeństwa. Czechow w swych opowiadaniach zwraca uwagę czytelników na trudne położenie najmłodszych, udowadnia konieczność zmian sytuacji dzieci — bezbronnych w świecie rządzonym przez dorosłych, gdzie króluje kłamstwo i niesprawiedliwość.

Włodzimierz Borysiak (Warszawa) omówił inscenizacje dramatów Czechowa na scenach teatrów lwowskich w latach 1900–1930. Dramaturgia pisarza na scenach Warszawy w świetle recenzji „Gazety Wyborczej”, była tematem wystąpienia Magdaleny Dobrogoszcz (Warszawa). Dorota Jagiełło (Rzeszów) poświęciła swój artykuł motywowi ucieczki w opowiadaniu Czechowa *Niewiasta*. Tomasz Mróz (Kraków) przedstawił interpretację symboliki *Czarnego Mnicha*, zaś zagadnienia wstydu, sumienia oraz kontaktów międzyludzkich w *Sali nr 6*, były tematem wystąpienia Anny Jędrzejkiewicz (Warszawa). Natalya Malyutina (Odessa-Rzeszów) skoncentrowała się w swoim referacie na problemie roli i cechach gatunkowych fabuły w dramatach Czechowa, zaś Aleksy Chołodow (Odessa) przeanalizował semantykę przestrzeni w opowiadaniach *Wypadek z praktyki sądowej* oraz *W sprawach służbowych*.

Prawdopodobnie jedyna w kraju jubileuszowa konferencja poświęcona Czechowowi zgromadziła badaczy twórczości autora *Wiśniowego sadu* z kilku polskich i ukraińskich ośrodków naukowych. Wystąpienia oraz dyskusje umożliwiły swobodną wymianę myśli, a także ułatwiły nawiązywanie kontaktów naukowych. Konferencja niewątpliwie wniosła wiele do badań nad twórczością tego wybitnego pisarza-realisty i dramaturga-eksperymentatora. Referaty wygłoszone podczas sesji będą opublikowane w pokonferencyjnym tomie okolicznościowym.

Anna Toczyńska